

## ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Лещинський В. П.,*

*чл.-кор. Будівельної академії України,*

*директор ТОВ "Всеукраїнський центр державно-приватного партнерства", м. Київ*

Розглянуто питання, пов'язані з основними напрямками підвищення ефективності інвестиційної діяльності. Проаналізовано шляхи реалізації основної мети інвестиційної діяльності, спрямованої на вирішення важливих завдань розвитку економіки.

**Ключові слова:** інвестиції, розвиток економіки, господарська діяльність, галузь, господарський комплекс, будівництво.

*Leshchynskiy V. P.,*

*Corresponding Member of Construction Academy of Ukraine,*

*Director of "Ukrainian Center of Public-Private Partnership", Kyiv*

### THE MAIN DIRECTIONS OF IMPROVING THE EFFICIENCY OF INVESTMENT ACTIVITY

Questions are examined the increases of efficiency of investment activity related to basic directions. The basic ways of realization of primary purpose of investment activity of sent are also analysed to the decision of important tasks to development of economy.

**Key words:** investments, development of economy, economic activity, industry, economic complex, building.

Проблема інвестицій є завжди актуальною. У процесі реалізації основної мети інвестиційну діяльність спрямовано на вирішення таких важливих завдань розвитку економіки:

1. *Визначення шляхів прискорення реалізації інвестиційних програм та проектів.* Вирішальна роль у реалізації інвестицій належить галузям інвестиційного комплексу, передусім будівництву. Тому основним завданням інвестиційної діяльності є визначення розвитку цих галузей. Розвинений інвестиційний комплекс дозволяє забезпечувати стійкі темпи зростання національного господарства, запроваджувати найновітніші досягнення технічного прогресу, реалізовувати великі соціально-економічні проекти.

2. *Забезпечення високих темпів економічного розвитку підприємства.* Стратегія розвитку будь-якого підприємства від моменту його створення передбачає постійне економічне зростання за рахунок збільшення обсягів і результатів підприємницької діяльності, а також галузевої, асортиментної та регіональної диверсифікації цієї діяльності. Це економічне зростання забезпечується насамперед за рахунок інвестиційної діяльності, у процесі якої реалізуються довгострокові стратегічні цілі підприємства.

3. *Забезпечення максимізації доходів від інвестиційної діяльності.* Прибуток є основним показником, що характеризує результати не тільки інвестиційної, але й усієї підприємницької діяльності підприємства.

4. *Забезпечення мінімізації інвестиційних ризиків.* У сучасному ринковому середовищі обов'язково існують ризики. За певних несприятливих умов ці ризики можуть викликати втрату не тільки прибутку та додаткового доходу від інвестицій, але й частини інвестованого капіталу. Ці обставини зумовлюють необхідність пошуку шляхів та способів зниження ризику при реалізації інвестиційних проектів.

5. *Забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства у процесі здійснення інвестиційної діяльності.* У забезпеченні виходу економіки з кризового стану та її стабільного розвитку вирішальну роль відіграє науково обґрунтована інвестиційно-інноваційна політика держави. Саме вона визначає реальні джерела,

напрями, структуру інвестицій, здійснення раціональних і ефективних заходів щодо виконання загальнодержавних, регіональних і місцевих соціально-економічних та інноваційних програм, відтворювальних процесів на макро- і макрорівнях.

Напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності в своїх працях досліджують багато вітчизняних вчених. Серед них можна виокремити праці щодо конкурентоспроможності національної економіки та її інноваційного розвитку Я. Базилюка [4], Л. Федулової [5] та багатьох інших. Зокрема, З. Варналій, А. Мокій, О. Новікова, О. Романюк та С. Романюк досліджують проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку регіонів України [6].

Мета статті – дослідження інвестиційного ринку. Слід відзначити недосконалість і неоднорідність інфраструктури по регіонах України. Це пов'язано з кризою національного виробництва, високими ризиками капіталовкладень у реальний сектор, політикою місцевої влади.

Інфраструктура національних ринків – система організацій, що забезпечує взаємозв'язок між учасниками (елементами) інвестиційних ринків для вільного руху інвестиційних ресурсів і безперервного перебігу інвестиційних процесів. В інфраструктурі інвестиційних ринків виділяють три складових: правову, інформаційну й організаційну. У свою чергу, організаційна складова містить інвестиційне (фінансове) посередництво, що забезпечує збирання, акумуляцію, вкладення інвестиційних ресурсів і взаємодію інвесторів і реципієнтів (споживачів інвестицій), та платіжно-розрахункові операції – саме рух і передавання інвестиційних ресурсів у будь-якій формі (коштів, цінних паперів, боргових зобов'язань і вимог, інших фінансових документів).

Під інфраструктурою розуміється в першу чергу створення правового середовища. У сучасних умовах основним завданням держави, а також органів державної влади і місцевого самоврядування є вдосконалення законодавчої бази, що регулює інвестиційну діяльність, задля досягнення оптимального співвідношення кількості нормативно-правових актів і їхнього якісного змісту [1–3].

Другою складовою інфраструктури інвестиційного ринку є “інформаційне середовище”. Нині ще немає досить повної й доступної інформації про учасників інвестиційної діяльності. Саме тому змогли так успішно розгорнути свою діяльність “пірамідальні” інвестиційні компанії. Інформаційне забезпечення інвестиційної діяльності є необхідною складовою частиною програм залучення та підтримки інвестицій. Інформація для потенційних інвесторів про можливості територій повинна включати найважливіші параметри сфери виробництва та життєдіяльності, а саме: структуру економіки, стан і динаміку провідних галузей промисловості, наявність і вартість робочої сили за професіями, структуру зайнятості, характеристику ринку нерухомості (наявність вільних приміщень, орендна плата за офісні, складські й виробничі приміщення), професійні послуги для бізнесу, динаміку інвестицій за окремими галузями та в регіоні в цілому тощо.

Крім подібних ключових цифр і фактів, інвестор повинен мати можливість отримувати результати аналітичного оцінювання соціально-економічного потенціалу. Механізм стимулювання інвестицій має бути спрямовано на активізацію інвестиційної діяльності на основі залучення до обігу вільних коштів фізичних та юридичних осіб, переливання капіталу до тих сфер, де їхнє використання надасть найбільшого ефекту.

Механізм регіонального інвестування повинен включати фактори:

*загальні* – стан економіки країни, політична ситуація, тенденції розвитку світового ринку, зовнішній борг країни, законодавча база;

*галузеві* – стан технічної бази, кон'юнктура ринку, структура ресурсів, структура управління, обсяги інвестицій та ефективність їхнього використання, загальні тенденції розвитку техніки та технологій, вимоги до якості, структура виробництва;

*регіональні* – соціально-економічний стан у регіоні, наявність ресурсів, стан міжрегіональних зв'язків, наявність інфраструктури, забезпеченість власними трудовими та енергетичними ресурсами, законодавчі аспекти регулювання інвестиційної діяльності на регіональному рівні.

В умовах обмеженості інвестиційних ресурсів вітчизняних інвесторів важливою метою функціонування регіональної економіки є залучення в регіон іноземних інвестицій.

Під прямими інвестиціями в економічній літературі розуміють капіталовкладення, що забезпечують контроль інвестора над підприємством країни-реципієнта. За визначенням Міжнародного валютного фонду, інвестиції можуть вважатися прямими, якщо іноземний інвестор володіє не менш як 25 % акцій чи їхнім контрольним пакетом, величина якого може варіюватися в досить широких межах залежно від розподілу акцій серед акціонерів.

Портфельними інвестиціями у світовій практиці прийнято називати капіталовкладення в акції закордонних підприємств, які не дають права контролю над ними, в облігації та інші цінні папери іншої держави.

У цілому, як показує досвід країн, що розвиваються та досягли стійкого економічного зростання і приваблюють іноземних інвесторів, політика щодо іноземного капіталу повинна будуватися з урахуванням інтересів національного бізнесу і необхідності формування оптимальної структури господарства. Саме розумне поєднання заходів підтримки як вітчизняних, так і іноземних інвесторів може в сучасних економічних умовах надати максимального ефекту як для економіки регіону, так і для країни в цілому.

Основою активізації інвестиційної діяльності має бути розширення кола й обсягу джерел фінансування інвестиційних проєктів. Це потрібно не тільки для досягнення мінімально необхідного співвідношення інвестицій та ВВП (20 %), а й для підвищення його у зв'язку з додатковою заміною спрацьованого устаткування та структурною перебудовою економіки (рисунк).

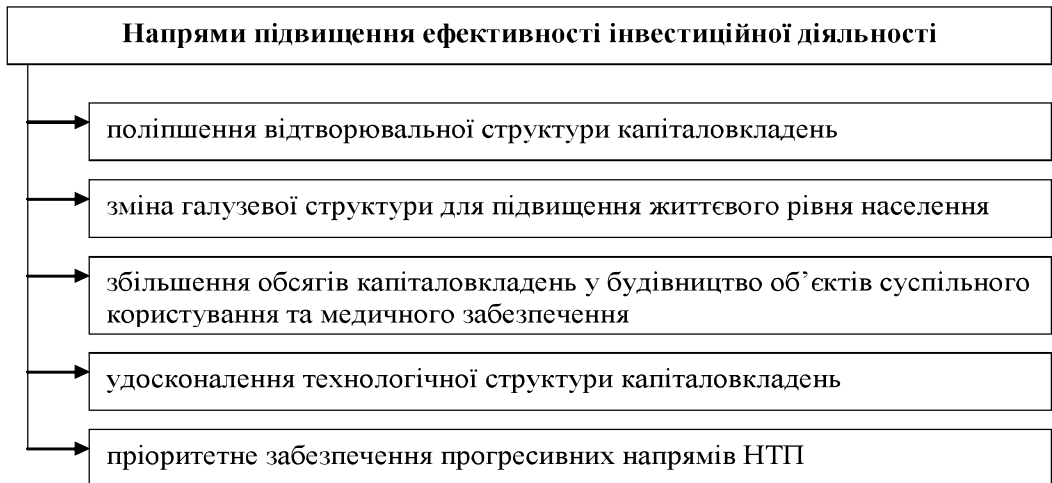


Рисунок. Основні напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності

Сьогодні значно зросла частка грошових доходів населення, використовуваних на нагромадження у внесках, цінних паперах і на купівлю валюти.

Однак участь фізичних осіб в інвестиційних процесах в Україні досі характеризується гранично низьким рівнем. По-перша, головна причина – украї незначні обсяги тимчасово вільних коштів (заощаджень) населення через низький рівень доходів, який

диктує незначну схильність до заощадження. По-друге, існує значна недовіра до інститутів заощадження – банків, інвестиційних компаній, пенсійних фондів, страхових компаній тощо, яка має успадковану природу та може бути подоланою лише з часом. Це є додатковим чинником зменшення схильності до заощадження, а також веде до використання громадянами іноземної валюти як засобу заощадження. По-третє, значною мірою через дію вищезазначених чинників, низьким залишається рівень розвитку ощадних інституцій, які не здійснюють активної політики залучення заощаджень населення. По-четверте, громадянам України поки що властивий низький рівень економічних знань, корпоративної культури, поінформованості про можливі об'єкти вкладання грошей та оптимальні методи зберігання заощаджень.

Одним з альтернативних джерел позабюджетних надходжень може стати проведення муніципальної позики. На сьогодні існують чотири потенційних моделі позики, що відрізняються цілеспрямованістю, ступенем складності юридичного оформлення; економічною ефективністю.

Слід зазначити, що емісія облигацій не набула розвитку в Україні. Основними перепонами в реалізації будь-якої моделі позики є оподаткування, складна процедура реалізації та здійснення емісії, недовіра до цінних паперів з боку населення.

У сучасних умовах однією з найбільш перспективних форм залучення інвестиційних ресурсів є лізинг – вид підприємницької діяльності, спрямованої на інвестування тимчасово вільних чи залучених фінансових коштів, коли за договором фінансової оренди (лізингу) лізингодавець зобов'язаний придбати у власність обумовлене договором майно у визначеного продавця і надати це майно лізингоотримувачу за плату в тимчасове користування для підприємницьких цілей. Перевагою використання лізингу є те, що воно дозволяє упроваджувати у виробництво нове прогресивне обладнання й технології, у т. ч. ноу-хау. При цьому оплата придбаного устаткування і віднесення всіх пов'язаних з цим витрат надають можливість зменшення бази оподаткування та податкових платежів.

У сучасних умовах використання виключно власних коштів доступно порівняно великим, підприємствам, що стійко працюють. Формування прибутку, використовуваного на інвестиційні цілі, залежить від політики розподілу чистого прибутку підприємства, що, у свою чергу, ґрунтується на обраній ним загальній стратегії економічного розвитку. Що стосується амортизаційних відрахувань як другого джерела формування інвестиційних ресурсів, то перешкодою у процесі їхнього утворення є прийнята підприємством політика амортизації основних фондів.

Основною формою залучення коштів у ринкових умовах є розширення акціонерного капіталу. Аналіз показує, що в сучасних умовах акціонування як метод формування інвестиційних ресурсів підприємств найчастіше використовується для реалізації великомасштабних проектів.

Акціонування являє собою форму одержання додаткових інвестиційних ресурсів шляхом емісії цінних паперів. Ця форма передбачає заміну інвестиційного кредиту ринковими борговими зобов'язаннями, що оптимізує структуру інвестиційних ресурсів підприємства шляхом зниження частки довгострокових кредитів банку. Акціонування містить у собі додаткові емісії цінних паперів під конкретний інвестиційний проект, що забезпечує інвестору участь у статутному капіталі підприємств.

Аналіз основних проблем інвестиційної стратегії в Україні дозволяє дійти висновку про необхідність виявлення шляхів та ініціатив збільшення обсягів інвестицій, їхнього приросту щодо ВВП. Особливої уваги має бути приділено розширенню джерел та обсягів одержання інвестиційних коштів.

Усе це стане можливим лише за умов подальшого вдосконалення державного регулювання інвестиційних процесів як передумови структурних зрушень в економіці України.

Серед найоб'єктивніших індикаторів реального інвестиційного клімату в будь-якій країні є стан малого та середнього підприємництва.

Саме мале підприємництво, за умов державної нормативно-правової, інформаційної, кадрової, науково-технічної і морально-психологічної підтримки, здатне успішно вирішувати соціально-економічні і політичні проблеми, такі як безробіття, соціальна напруженість, відсутність робочих місць, наповнення споживчого ринку якісними вітчизняними товарами.

Порівняння потенціалу розвитку малого підприємництва в регіонах та інвестиційного клімату надає можливість виявити лінійну залежність: чим вище потенціал, тим сприятливіше клімат для інвестування в цей регіон. Тому в інвестиційній політиці необхідно враховувати потенційні можливості кожного з регіонів, виявляти найбільш сприятливі сектори вкладення прямих коштів, інвестувати навчальні програми, спрямовані на розвиток самозайнятості населення.

Стабілізація економічного та соціального стану вимагає формування сприятливого економіко-фінансового, соціального, правового клімату, підвищення активності інвестиційних процесів, залучення вітчизняних та іноземних ресурсів фінансування з подальшим найбільш ефективним використанням їх у різних галузях економіки, соціальної та наукових сферах.

Становлення національної економіки України породжує загальні сутнісні риси, зумовлені зміною економічних пріоритетів, формуванням національного ринку, прагненням до інтеграції економіки у світовий ринок [7]. Тому інвестиційний процес розглядається як результат взаємодії цих факторів.

Нині в Україні високу питому вагу займають сировинні галузі, а також виробництво проміжного продукту. У теперішній період завдання полягає в тому, щоб із проміжного продукту зробити більше готових предметів праці і предметів споживання. Проведений аналіз показав, що останнім часом велика частина інвестиційних ресурсів концентрується у промисловості.

Разом з тим спостерігається істотне послаблення інвестиційної діяльності в реальному секторі економіки, а саме в таких галузях народного господарства як сільське господарство та будівництво. Логічно, що в умовах економіки, що зростає, галузева структура інвестицій повинна змінюватися в такий спосіб, щоб у ній підвищувалася частка тих галузей, де більш висока капіталовіддача. Виходячи з цього показника, можна дійти висновку, що в даний час пріоритети інвестиційної політики держави повинні визначатися переорієнтацією капіталовкладень на користь інвестиційних галузей і сільського господарства, але це лише загальний висновок, тому що всередині кожної галузі є свої підгалузі та різні підприємства з неоднаковою ефективністю виробництва, тому пріоритетний розвиток найбільш прогресивних із них може вирішальним чином вплинути на поліпшення економічної ситуації в галузі в цілому.

Сформовану в Україні галузеву структуру інвестицій не можна вважати оптимальною, тому що вона постійно відтворює далеко не досконалу галузеву структуру економіки в цілому. Для подолання подібного становища, першорядне значення мають розвиток ринкових відносин, становлення приватного підприємництва, насамперед у сферах фінансової і виробничої інфраструктури, сфері надання послуг виробничого і споживчого характеру, приватизації підприємств побутового обслуговування і становлення ринкових форм інвестування. Здається доцільним під час визначення пріоритетів капітальних вкладень в основні фонди, виробництво, виробничу і соціальну інфраструктуру виходити з основного критерію – показника ефективності інвестицій. Але для цього треба розробити методику обліку створюваного продукту в сферах матеріального і нематеріального виробництва.

**Список використаних джерел**

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 10 січ. 2012 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12/>
2. Про місцеве самоврядування: Закон України від 1 січ. 2012 р. № 520-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
3. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2006–2015 рр.: постановою Кабінету Міністрів України від 28 груд. 2005 р. № 1801. URL:
4. Базиліук Я. Б. Конкурентоспроможність національної економіки України. Київ: НІСД, 2002. 132 с.; Інноваційна стратегія українських реформ/А. С. Гальчинський, В. М. Геєць, А. К. Кінах, В. П. Семиноженко. Київ: Знання України, 2002. 326 с.
5. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика/за ред. д-ра екон. наук., проф. Л. І. Федулової. Київ: Основа, 2005. 522 с.
6. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку: монографія/З. С. Варналій, А. І. Мокій, О. Ф. Новікова та ін.; Нац. ін-т стратег. досліджень. Київ: Знання України, 2005. 498 с.
7. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України. Т. 3: Конкурентоспроможність української економіки/за ред. В. М. Гейця, В. П. Семиноженка, Б. Є. Кваснюка. Київ: Фенікс, 2007. 556 с.

*Надійшла до редколегії 16.09.2016 р.*

УДК334.724:332

## **СИСТЕМА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРОБЛЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ КЛАСТЕРНОЇ ПОЛІТИКИ**

**Репп Г. І.,**

*аспірант кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом НАДУ, м. Київ*

Запропоновано і систематизовано комплекс методів інформаційно-аналітичного забезпечення розроблення регіональної кластерної політики, що належать до таких етапів: кластерної ініціативи; діагностики стану і тенденцій розвитку економіки регіону; концептуалізації співпраці та розроблення регіональної програми розвитку кластерів. Розкрито ключові чинники якості процесу інформаційно-аналітичного забезпечення цієї політики.

**Ключові слова:** кластер, регіональна кластерна політика, система інформаційно-аналітичного забезпечення, методи збирання та опрацювання інформації.

**Репп Н. І.,**

*Postgraduate student of Regional Policy, Local Government and City Management Department, NAPA, Kyiv*

## **THE SYSTEM OF INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT OF DEVELOPING REGIONAL CLUSTER POLICY**

A complex of methods of information and analytical support for regional cluster policy development has been proposed and systemized, encompassing the following stages: cluster initiative; diagnostics of regional economy development state and trends; conceptualization of cooperation and working-out of regional program of cluster development. The key factors of the quality of information and analytical support for the policy in question have been determined.

**Key words:** cluster, regional cluster policy, system of information and analytical support, methods of information acquisition and processing.

Територіально-виробничі кластери в сучасному світі є невід'ємною умовою конкурентоспроможності регіонів. Невипадково Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 р. [3], а також стратегіями розвитку багатьох регіонів передбачене створення низки різних типів кластерів. Разом з тим розроблення кластерної

© Репп Г. І., 2016